

УДК 338.488.2-6:640.4;
JEL L83, Z32

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2020.59.0.5912>

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ КОРОНАВІРУСНОЇ ПАНДЕМІЇ

Ореста Бордун, Віра Шевчук

Львівський національний університет імені Івана Франка
79000 м. Львів, вул. Дорошенка, 41
e-mail: oresta.bordun@lnu.edu.ua; vira.shevchuk@lnu.edu.ua

Анотація. Метою статті є дослідження особливостей показників сталого (збалансованого) розвитку готельної індустрії України у час пандемії коронавірусу і на етапі відновлення діяльності. Аналіз показників сталості (збалансованості) готельної індустрії показав, що готельна сфера перебуває на стадії розвитку і має потенціал для підвищення економічних показників прибутковості навіть у час пандемії коронавірусу. У період кінця 2019-2020 рр. в Україні відкрились гібрид-готелі або комбоготелі та концептуальні хостели, як інтеграційні форми підприємств в індустрії гостинності. Сформульовано висновок, що під час обмеження на поїздки за кордон вітчизняна готельна індустрія може та повинна переорієнтуватися на внутрішнього туриста, адже, і до пандемії іноземних туристів в Україні було менше, ніж українських туристів. Нові готелі, що будуть відкриватися в майбутньому та переобладнані існуючі готелі повинні відповідати показникам збалансованого розвитку туризму та готельної індустрії.

Ключові слова: сталий (збалансований) розвиток, готельна індустрія, туристичний збір, пандемія коронавірусу, туризм.

Постановка проблеми Готельна індустрія, як базова складова туристичної діяльності, у час пандемії та загального карантину на поїздки переживає найбільше випробування за останнє століття. Економічні показники розвитку туризму суттєво знизились і можна констатувати збитковість туристичної діяльності, проте сьогоднішнє суспільство повинне розглядати цю проблему комплексно, як систему сталого (збалансованого) розвитку, яка включає окрім економічних показників ще суспільну значимість і екологічну складову, а ці показники розвитку готельної індустрії навіть суттєво підвищились у час пандемії. Регіональні диспропорції сталого (збалансованого) розвитку готельної індустрії України загострилися у час пандемії, що пояснюється багатьма показниками та їхніми індикаторами, які детально розглядаються у даній статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Ідея сталого розвитку території у контексті організації господарської діяльності людини походить від загальнонаукової концепції «меж розвитку». Розробка наукової концепції «меж розвитку» започаткована американським науковцем Д. Мідоуз (D. Meadows) в книзі «The Limits to growth»,

© Ореста Бордун, Віра Шевчук, 2020

1972 р. Термін «сталий розвиток» у широкий вжиток був введений Міжнародною комісією по навколишньому середовищу і розвитку (Комісія Брунтланд) у 1987 р. Офіційно оприлюднено і затверджено концепцію «сталого розвитку» 1992 р. на II конференції ООН з довкілля і розвитку. Вона була відповіддю на тогочасний стан забрудненості довкілля, що погіршувався з кожним днем. Під сталим розуміють такий розвиток, який задовольняє потреби нинішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Відповідно, науковцями почали розроблятися парадигми формування економіки сталого розвитку [1].

Незабаром термін «сталий розвиток» імплементується у туристичну сферу і вже 1995 року в Хартії зі сталого розвитку туризму, прийнятій на Світовій конференції у Лансароте, визначається необхідність «інтегрованого планування» як ключового принципу збалансованого туризму, а на аналогічних принципах наголошено в Порядку денному XXI століття для індустрії подорожей та туризму, Комісії ООН зі збалансованого розвитку та в багатьох інших недавніх документах ВТО. У вітчизняній науковій літературі аналогом перекладу *sustainable tourism* є вдалий вислів збалансований туризм, який точніше відповідає динамічній природі туризму.

Серед західних теоретиків туризму, прихильників ідей туризмологічного знання, помітне місце посідає французький вчений, колишній генеральний секретар Всесвітньої туристської організації, почесний доктор КУТЕП Франческо Франжіаллі. Саме він запропонував комплексне осмислення феномену туризму для забезпечення його збалансованого розвитку, сформулював теоретичну модель туристичної науки як міждисциплінарного поля туристичної діяльності [2]. Франческо Франжіаллі виступив ініціатором створення, одного із засадничих у теоретичному розумінні, проекту – «Глобальний етичний кодекс туризму».

Однією з фундаментальних економічних праць, присвячених збалансованому розвитку туризму в Україні, слід виділити монографію Т. І. Ткаченко [3]. У монографії доведено необхідність розгляду туризму як складної системи в єдності соціальної, економічної та екологічної компонент, подальший генезис якої базуватиметься на концепції сталості. Розкрито стратегічні орієнтири сталого розвитку суб'єктів господарювання у сфері туризму та відповідний інструментарій формування стратегій з урахуванням реалій сучасного стану туристичного бізнесу в Україні.

Вагомим здобутком вітчизняної науки стала монографія «Наукові засади розробки стратегії сталого розвитку України» [4], яка узагальнює результати досліджень Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень, Інституту географії та Інституту проблем природокористування та екології за (2010-2012 рр.). Низку статей опубліковано в «Українському географічному журналі», зокрема авторства О. Ю. Бордун, Т. К. Гречка, С. А. Лісовського, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко [5].

Низка конференцій 2020 року присвячена розробці Кабінету Міністрів України: «Вектори економічного розвитку в Національній економічній стратегії 2030» [6] та «Вектори галузевого розвитку гостинності та туризму в Україні 2030» [7]. Досліджені зміни в організації роботи вітчизняної індустрії гостинності, які спричинені запровадженням карантину та особливих умов праці цих закладів в Україні в статтях Х. Ненич [8], З. Я. Шацької та А. А. Шевель [9].

На основі рекомендацій ВТО щодо збалансованого розвитку туристичної дестинації [10], у монографії О. Ю. Бордун сформульовані індикатори, які встановлюють межу позитивного ефекту від туризму для громади міста [11]. Ключові показники збалансованого розвитку туристичної дестинації сформульовані також і у спільних дослідженнях О. Бордун та М. Козолуп [12], а також О. Бордун і В. Кізіми [13]. Проте

показники збалансованого розвитку готельної індустрії, яка є частиною туристичної індустрії загалом, ще не виокремлені вітчизняними науковцями.

Постановка завдання Мета статті полягає у дослідженні особливостей показників сталого (збалансованого) розвитку готельної індустрії України у час пандемії коронавірусу і на етапі відновлення діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження Методологічною основою статті послужили теорії та концепції територіальної організації туристичної діяльності, сформовані у вітчизняній і західній суспільній науці. Роботу виконано відповідно до загальної методології економічних досліджень, з дотриманням принципів системного та комунікаційних підходів, територіального та раціонального природокористування і регіональної цілісності. Для накопичення емпіричного матеріалу в роботі використано методи соціологічних досліджень, а для опрацювання результатів статистичних даних застосовано GIS-методи обробки інформації у вигляді картографічного представлення інформації.

Сталий (збалансований туризм) (англ. Sustainable tourism) – сучасна концепція розвитку туризму, що ґрунтується на принципах концепції збалансованого розвитку. Це туризм, що задовольняє всі наявні потреби, але при цьому розвивається таким чином, щоб забезпечити аналогічними можливостями майбутні покоління.

Розроблений достатньо точний для розуміння українців переклад виразу «sustainable development», дослівний переклад якого «сталий розвиток», містить у собі несумісність трактування. Так, згідно українських джерел, поняття «розвиток» трактується як: 1) специфічний процес зміни, результатом якого є виникнення якісно нового, поступовий процес сходження від нижчого до вищого, від простого до складного [14]; 2) процес, в результаті якого відбувається зміна в якості чого небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого [15]. В той час як поняття «сталий» згідно «Словника української мови» розуміється як такий, що: 1) не змінюється, зберігає той самий склад, розмір, величину і т. ін.; незмінний, постійний; 2) має постійну, сталу величину, у низці тих, які не змінюються; 3) не припиняється, не переривається, триває весь час, безперервний; 4) розрахований на довгий час, призначений для тривалого функціонування, не тимчасовий; 5) протягом тривалого часу не змінюється; 6) є твердим, непохитним [16]. Тому приходимо до визначення, що подається у монографії Т. К. Гречко, С. А. Лісовський, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко: «збалансований розвиток на основі сталого (в розумінні невиснажливого, довготривалого, підтримуваного) використання ресурсів планети Земля» [4].

Згідно з Глобальним етичним кодексом туризму, ухваленому ВТО 1999 року, принципи сталого (збалансованого) розвитку туризму такі:

- 1) сприяння утвердженню повноцінного та здорового життя людини в гармонії з природою;
- 2) внесок у збереження, захист і відновлення екосистем Землі;
- 3) розроблення і застосування сталих моделей виробництва та споживання як основа для подорожей і туризму;
- 4) співпраця народів у сфері відкритої економічної системи;
- 5) скасування тенденцій протекціонізму у сфері надання послуг туристичного характеру;
- 6) обов'язковий захист довкілля як невід'ємна складова процесу розвитку туризму, повага відповідних законів;
- 7) участь громадян країни у розв'язанні проблем, пов'язаних із розвитком туризму в тому числі тих, що стосуються їх безпосередньо;

8) забезпечення локального характеру прийняття рішень щодо планування туристичної діяльності;

9) обмін досвідом та впровадження найефективніших технологій туризму;

10) урахування інтересів місцевого населення [17].

Україна, хоча й ратифікувала міжнародні документи з питань екологічної безпеки, однак не має значних досягнень у галузі практичного застосування принципів збалансованого розвитку. З 1992 року в Україні обговорюється проблема збалансованого (сталого) розвитку та створено значний науковий доробок, який заклав підґрунтя новим орієнтирам розвитку країни на засадах постіндустріальної економіки. При Кабінеті Міністрів України 1998 р. відповідною постановою була створена Національна комісія збалансованого (сталого) розвитку України, до складу якої увійшли відомі вчені. Розроблена Концепція сталого розвитку України, що схвалена Верховною Радою України [18]. Вийшла в світ чимала кількість монографій, присвячених сталому розвитку України.

Регіони та міста, що мають значні переваги від притоку туристів, уже сьогодні повинні застосовувати індикатори збалансованого розвитку туризму для запобігання деградації територій чи об'єктів, що користуються надмірною популярністю серед туристів.

В Україні для обслуговування туристичних потоків задіяно 3 162 підприємств готельного господарства різних форм власності з загальною одноразовою місткістю 567,3 тис. місць, які виконують одну з найважливіших функцій у сфері обслуговування туристів [9]. Введення в Україні карантину від березня 2020 року паралізувало по суті роботу усіх закладів розміщення туристів, проте згідно Розпорядження уряду від 18 травня 2020 року № 32 «Щодо деяких вимог до протиепідемічних заходів при послабленні карантину» [19], вітчизняні готелі не зобов'язані зачинятися на період карантину. Урядом розроблено тимчасові рекомендації роботи готелів, які включають основні 11 вимог обслуговування клієнтів у час пандемії [20]. Невеликі готелі у малих містах швидше за все не відкриються вже ніколи, проте великі та тематичні заклади розміщення найближчим часом відновлять свої показники діяльності.

Готельна індустрія України поступово набуває рис, відповідних європейським та світовим стандартам. Найшвидше ці процеси проходять на заході України, а саме Львівській, Івано-Франківській та Закарпатській області. З південних областей високими показниками розвитку сучасної готельної інфраструктури виділяється Одеська область. Така ситуація пояснюється інноваційною дифузійною теорією Торстена Хагерстранда, за якою інноваційні винаходи поширюються найшвидше у сусідні країни. Прикордонне положення західних областей України та приморське положення Одеської області надзвичайно сприятливе для запозичення інновацій в готельній сфері – дифузія інновацій приносить у ці сусідні області найновіші досягнення НТР і виокремлює ці області серед інших регіонів країни. Готельна індустрія решта областей України повільно пристосовується до нових стандартів якості обслуговування і тим самим втрачає можливість обслуговувати значні туристичні потоки. Центральна Україна займає середні позиції розвитку готельної індустрії, не використовуючи при цьому свого рекреаційного потенціалу на повну потужність. Найгірші показники розвитку готельної сфери спостерігається в Північних областях: Волинській, Рівненській, Чернігівській, Сумській. Готелі в цих областях переважно збудовані ще за часів СРСР, за виключенням кількох новіших в районі Шацьких озер, які не

встигають також забезпечувати існуючі потреби внутрішніх туристів, не те щоб приваблювати іноземних (рис.1.).

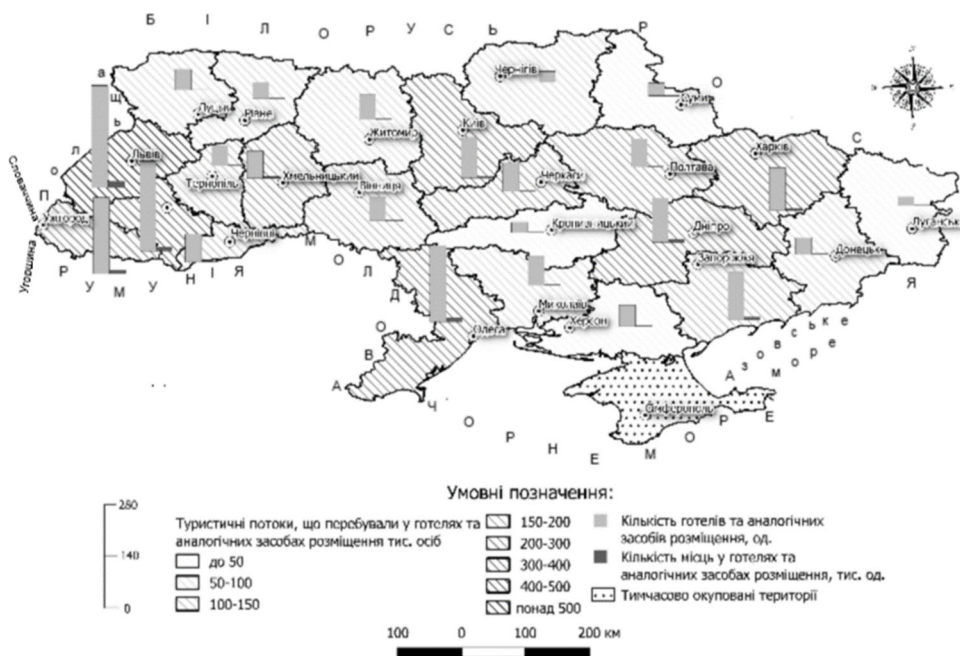

Рис. 1. Регіональний розподіл туристів у готелях України

Не дивлячись на пандемію та карантинні обмеження ринок готельної індустрії України продовжує розвиватись. Відкрились у період кінця 2019 -2020 рр. гібрид-готелі або комбоготелі та концептуальні хостели, як інтеграційні форми підприємств в індустрії гостинності. Так, в Києві 2019 року відкрилося кілька оригінальних об'єктів, зокрема Globe runner – це сучасний готельний хаб, а також перший у світі хостел у колишніх вагонах метро на Подолі. Після трьох років повної реконструкції, мережа готелів Premier відкрила найбільший п'ятизірковий готель в Одесі – Premier Hotel Odesa у липні 2020 року. У Львові запрацював «!FEST HOTEL» в районі Підзамче, де інтер'єр виконаний в стилі арт, на стінах можна прочитати та побачити історію старого Львова (дата відкриття - 21 лютого 2020 року). У Залізному Порті 1 липня 2020 року відкрився дизайнерський готель "Autobiography", який налічує 46 номерів та інші [21].

Отже, під час обмеження на поїздки за кордон вітчизняна готельна індустрія може та повинна переорієнтуватись на внутрішнього туриста. Адже, і до пандемії іноземних туристів в Україні було менше, ніж українських туристів (5 та 8 млн. осіб відповідно) [9].

Нові готелі, що будуть відкриватися в майбутньому та переобладнані існуючі готелі повинні відповідати показникам збалансованого розвитку туризму та готельної

індустрії. Розроблені нами показники сталого (збалансованого) розвитку готельної індустрії дестинації представлені у табл.1.

Таблиця 1

**Показники сталого (збалансованого) розвитку готельної індустрії дестинації
(розробка авторів)**

№	Категорія показника	Показник (індикатор)
1	Вплив готельної індустрії на місцеву громаду – соціальна вигода	1.Співвідношення туристів і місцевих мешканців; 2. Частка мешканців, які вважають туризм корисним для території; 3. Чисельність і частка зайнятих у готельній індустрії дестинації; 4. Частка жінок і чоловіків зайнятих на постійних роботах в загальній структурі зайнятості міста.
2	Підтримка задоволеності туристів	1.Ступінь задоволеності туристів (анкетування) в готелях; 2.Сприйняття вартості туристських послуг (анкетування) в готелях; 3.Частка туристських повернень у певні готелі.
3	Туристична сезонність	1.Туристичні прибуття по місяцях цілорічно; 2. Норми зайнятості для ліцензованого (офіційного) розміщення на місяць (пікові періоди відносно низького сезону) та частка загальної кількості осіб у кварталі або піковому місяці; 3. Частка працівників готельної індустрії, які зайняті впродовж усього року.
4	Економічна вигода від туризму	1. Туристичний збір; 2. Доходи, отримані від туризму, частка загальної суми доходів, отриманих у громаді міста.
5	Управління енергетикою	1. Споживання енергії на одну особу з усіх джерел загалом, а також готельним сектором – на одну особу на день
6	Наявність води та збереження води	1. Використання води: загальний об'єм споживання та літрів на туриста на добу; 2. Економія води (% зменшено, відновлено або перероблено).
7	Якість води	1. Частка готельних закладів з водою очищеною згідно міжнародних стандартів; 2. Частота захворювань, пов'язаних з якістю води: кількість / відсоток відвідувачів, які повідомляють про такі захворювання під час їх перебування.
8	Очищення стічних вод (управління стічними водами)	1. Частка стічних вод із готельних закладів (до первинного, вторинного, третинного рівнів).
9	Управління твердими відходами (сміття)	1. Обсяг відходів, вироблених за місцем призначення (у тоннах) (за місяць); 2. Об'єм перероблених відходів (м3) / Загальний об'єм відходів (м3) (уточнюйте за різними типами).
10	Контроль розвитку	1. Існування процесу землекористування або планування розвитку, включаючи готельний сектор; 2. Частка території, що підлягає контролю (щільність, дизайн тощо).

Для визначення ступеня задоволеності містян розвитком туризму та перебуванням туристів у місті та в готелях міста (показник №1) використовуються методи анкетування. За допомогою цього методу визначають вплив культурно-ментального фактора на загальний розвиток туризму території, його зв'язок з туристичним споживанням і продуктивністю праці у цій галузі. Отримані відповіді дають

можливість оцінити обізнаність населення про рекреаційні ресурси і туристичні можливості міста, про позитивні і негативні наслідки розвитку туристичної діяльності, готовність жителів до якісного і гостинного прийому відпочивальників, в тому числі іноземців, а також до започаткування підприємницької діяльності в туристичній сфері. Анкетування проводять за допомогою web-інструменту «Форми Google» працівники Управління туризмом дестинації (індикатори 1-4) [11].

Щоб визначити ступінь задоволеності туристів (показник №2) від відвідування готелів, їх просять оцінити різні аспекти перебування, включаючи інтер'єр будівлі, його архітектурну, історичну цінність, загальну атмосферу, гостинність персоналу, доступність інформації, якість розміщення, ресторан, кухню, безпеку, дороги і громадський транспорт тощо. Туристична задоволеність є визначальним при ухваленні туристами рішення про повернення, рекомендацію відвідати місто іншим або, навпаки, пораду триматися осторонь. Тому він є провідним показником довгострокової сталості (збалансованості) розвитку готельної індустрії.

Туристична сезонність визначається річним звітом готельних закладів дестинації (показник №3). Сезонність не має істотного впливу на туризм у дестинації, де добре продуманий календар подій. Проте, все ж кількість туристів зростає у вихідні дні, свята та періоди масових відпусток, переважно з кінця грудня до половини січня і з травня до середини вересня.

Щодо економічної вигоди від діяльності готельної індустрії (показник №4), то її основними мультиекономічними індикаторами є:

- кількість суміжних видів економічної діяльності, залучені в готельній індустрії;
- кількість гостей на рік;
- надходження в місцевий бюджет від туризму;
- середні витрати туриста на день;
- туристичний збір.

Туристичний збір та його обсяг прямопропорційно залежить від кількості туристів у регіоні. Обсяг надходжень від сплати туристичного збору у I півріччі 2019 року склав 57,9 млн грн, що на 71,2 % більше, ніж у I півріччі 2018 року (у I півріччі 2018 року - 33,8 млн грн). Регіональний розподіл туристичного збору подібний до кількості розміщених у закладах проживання туристів, у ньому Львівська область посідає перше місце серед областей України, не враховуючи міста Києва [22].

ТОП-5 областей України за найбільшими обсягами надходжень від сплати туристичного збору, що надійшли до місцевих бюджетів, у I півріччі 2019 року:

- м. Київ - 22,8 млн грн (39,3 % загальної суми);
- Львівська обл. - 7,7 млн грн (13,4 % загальної суми);
- Одеська обл. - 3,4 млн грн (5,8 % загальної суми);
- Дніпропетровська обл. - 3,1 млн грн (5,4 % загальної суми);
- Івано-Франківська обл. - 2,9 млн гривень (5,0 % загальної суми) [22].

Показники використання туристами водних запасів, енергії та утилізація відходів від туристичного сектора (5-9) – це показники майбутнього. За сучасного стану розвитку туристичної статистики у містах України не ведеться розмежований моніторинг цільового використання води та електроенергії. Стосовно показника відходів (№9) від готельної індустрії влада міста повинна вирішувати невідкладно, інакше дестинації загрожуватиме екологічна катастрофа.

Вимоги дотримання норм архітектури та збереження пам'яток національного та світового значення часто суперечать економічним пріоритетам туристичного бізнесу, і в їх «боротьбі» здебільшого виграє бізнес. Така ситуація спостерігається під час

переобладнання багатьох споруд центральної частини дестинації під ресторани та бари, що в кінцевому підсумку може призвести до втрати містом статусу пам'ятки ЮНЕСКО і загалом туристичної привабливості.

Для забезпечення довгострокового планування та ефективного управління туристичними активами дестинації важливо провадити моніторингові програми, спрямовані на виявлення проблемних питань і визначення потреб у зміні місцевого туризму з використанням системи описаних показників і індикаторів.

Висновки та перспективи подальших досліджень Аналіз показників сталості (збалансованості) готельної індустрії показав, що готельна сфера перебуває на стадії розвитку і має потенціал для підвищення економічних показників прибутковості навіть у час пандемії коронавірусу. Використання індикаторів сталого розвитку дало можливість зважити переваги і недоліки розвитку, а також виокремити проблеми, які необхідно вирішити, щоб запобігти перетворенню розвитку дестинації у деградацію.

Проаналізувавши основні економічні, екологічні та соціальні показники розвитку сталого (збалансованого) готельної індустрії України ми прийшли до висновків:

1. Соціальна вигода для місцевих жителів, як додаток до зарплат і заробітної плати, отриманої від участі у процесі надання готельних послуг, включає можливість вести культурне життя, багате на події завдяки упровадженню Стратегії розвитку туризму міською владою дестинації.

2. Опитування відвідувачів готелів дають можливість покращити обслуговування та збільшити кількість повернень до улюблених закладів.

3. Реалізація Стратегії розвитку дестинації дозволяє усунути мертвий сезон з туристичного календаря міста: літні фестивалі компенсують перерву в театральному сезоні, а в зимовий час переважають численні міжнародні бізнес-виставки.

4. Економічні показники в зв'язку з ситуацією карантину погіршуються, проте все ж забезпечують нейтральний баланс готельних закладів.

5. Мультиаспектний розвиток туризму, частиною якого є готельна індустрія, підвищує й інші суспільно-важливі сфери, як от транспортна система міста. Останнім часом у розвинутих туристичних дестинаціях поліпшується комфортність громадського транспорту і для місцевих жителів, і гостей міста.

6. Удосконалення природного середовища також стало можливим завдяки надходженням до бюджету від туристичного податку. Значна частка бюджету спрямована на прибирання та благоустрій вулиць і паркових територій дестинації.

7. Показниками майбутнього сталого (збалансованого) розвитку готельної індустрії України стануть екологічні показники багаторазового використання води та переробка відходів, енергоефективності готельного сектору.

Новизна дослідження полягає в тому, що сформульовані концептуальні засади дослідження показників сталості (збалансованості) готельної індустрії України, які є лише першою спробою у вітчизняній науці, а тому мають удосконалюватися. Вперше проведений аналіз відібраних показників (індикаторів) на прикладі готельної індустрії України висвітлив можливі перспективи розвитку і водночас застороги на майбутнє, в тому числі і за умов пандемії коронавірусу. Розроблена система показників сприятиме розробці майбутньої ефективної Комплексної стратегії розвитку туризму України.

Список використаних джерел

1. Гринів Л. Міждисциплінарні засади формування просторової макроекономіки сталого розвитку. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2018. № 55. С. 3-12.

2. ОТМ. *Tourisme Horison 2020, nouvelles prevision*. Madrid, 1999. 48 p.
3. Ткаченко Т. І. Збалансований розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. 2-ге вид., випр. та доповн. Київ : КНТЕУ, 2009. 463 с.
4. Наукові засади розробки стратегії сталого розвитку України: монографія. Одеса. 2012. 714 с.
5. Бордун О. Ю. Локальна туристична система міста Львів: переваги та проблеми сталого розвитку. *Український географічний журнал*. 2019. №3. С.53-59.
6. Вектори економічного розвитку в Національній економічній стратегії 2030, URL: <https://nes2030.org.ua>
7. Вектори галузевого розвитку гостинності та туризму в Україні 2030. URL: <https://bit.ly/3gtXPI7>
8. Ненич Х. Готелі під час корона вірусу. Варіанти. URL: <https://varianty.lviv.ua/71114-hoteli-pid-chas-koronavirusu>
9. Шацька З. Я., Шевель А. А. Організація роботи підприємств готельної сфери в умовах пандемії covid-19. *Ефективна економіка*. 2020. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8249>
10. *Indicators of Sustainable Development for Tourism Destinations (2004): A Guidebook*, Madrid: WTO.
11. Бордун О. Ю. Формування та оптимізація геопросторової системи туристичних потоків: міжнародний, національний, регіональний та локальний рівні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 344 с.
12. Bordun O, Kizyma V. City of L'viv as a destination for development of mice tourism. *Archives of Tourism, Hospitality and Sport*. 2018. № 2. Pp. 5-23.
13. Bordun O., Kozolup M. SWOT Analysis of Lviv Tourist Destination and Key Indicators of its Sustainability. *Studia Periegetica*. 2018. № 4 (24). Pp. 37-58.
14. Українська Радянська Енциклопедія. Т. 9. К.: УРЕ, 1983. 560 с.
15. Словник української мови. Т. 8. К.: Наукова думка, 1977. 928 с.
16. Словник української мови. Т. 9. К.: Наукова думка, 1978. 916 с.
17. Глобальний етичний кодекс туризму. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні : зб. нормативно-правових актів ; під заг. ред. проф. В. К. Федорченка. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 640 с
18. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект–2017 / під ред. Л.Г. Руденка. Київ, 112 с.
19. Нові послаблення карантину: як МОЗ пропонує працювати готелям, фітнес-клубам і транспорту. Ліга 360. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/195407_nov-poslablennya-karantinu-yak-moz-proponupratsyuvati-gotelyam-ftnes-klubam-transportu
20. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму. Оновлення до документу «Дорожня карта конкурентоспроможного розвитку сфери туризму в Україні». Hotel and Destination Consulting. 2020. URL: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf>
21. Відкриття року у готельній сфері URL: https://ukraineawards.com/?fbclid=IwAR1f4zcFqldTV7zUnc0ATMV38sAALy_A7VQ-3-ZbgN37GKNfoZ2W_UgTz8I
22. Інформація щодо фінансово-економічних показників сфери туризму та курортів (2017-2019 роки) (за даними Державної фіскальної служби України). URL: www.me.gov.ua

References

1. Hryniv L. (2018). Mizhdystsyplinarni zasady formuvannya prostorovoyi makroekonomiky staloho rozvytku. [Interdisciplinary principles of formation of spatial macroeconomics of sustainable development]. *Bulletin of Lviv University. The series is economic*. № 55. 3–12 [in Ukrainian].
2. ОТМ (1999) *Tourisme Horison 2020, nouvelles prevision*. Madrid. 48 p.

3. Tkachenko T. I. (2009) Zbalansovanyy rozvytok turyzmu: teoriya, metodolohiya, realiyi biznesu [Balanced tourism development: theory, methodology, business realities]. Monograph. 2nd ed. KNTEU. 463 p. [in Ukrainian].
4. Naukovi zasady rozrobky stratehii staloho rozvytku Ukrayiny (2012) [Scientific bases of development of strategy of sustainable development of Ukraine] Monograph. Odessa. 714 p. [in Ukrainian].
5. Bordun O. Yu. (2019) Lokal'na turystychna systema mista L'viv: perevahy ta problemy staloho rozvytku [Local tourist system of Lviv: advantages and problems of sustainable development]. Ukrainian Geographical Journal. №3. 53-59 [in Ukrainian].
6. Vektory ekonomichnoho rozvytku v Natsional'niy ekonomichniy stratehii 2030 (2020) [Vectors of economic development in the National Economic Strategy 2030] Retrieved from: <https://nes2030.org.ua> [in Ukrainian]
7. Vektory haluzevoho rozvytku hostynnosti ta turyzmu v Ukrayini 2030 (2020) [Vectors of sectoral development of hospitality and tourism in Ukraine 2030] Retrieved from: <https://bit.ly/3gtXPI7> [in Ukrainian]
8. Nenykh Kh. (2020) Hoteli pid chas korona virusu. Varianty [Hotels during the corona virus. Options] Retrieved from: <https://varianty.lviv.ua/71114-hoteli-pid-chas-koronavirusu> [in Ukrainian]
9. Shats'ka Z. Ya., Shevel' A. A. (2020) Orhanizatsiya roboty pidpryyemstv hotel'noyi sfery v umovakh pandemiyi covid-19 [The organization of work of the enterprises of hotel sphere in the conditions of pandemic covid-19]. Efficient economy, № 10. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8249> [in Ukrainian]
10. Indicators of Sustainable Development for Tourism Destinations (2004): A Guidebook, Madrid: WTO.
11. Bordun O. Yu. (2019). Formuvannya ta optymizatsiya heoprostorovoyi systemy turystychnykh potokiv: mizhnarodnyy, natsional'nyy, rehional'nyy ta lokal'nyy rivni [Formation and optimization of geospatial system of tourist flows: international, national, regional and local levels] Monograph. Lviv: Ivan Franko Lviv National University. 344 p. [In Ukrainian].
12. Bordun O., Kizyma V. (2018) City of L'viv as a destination for development of mice tourism. Archives of Tourism, Hospitality and Sport. № 2. Pp. 5-23.
13. Bordun O., Kozolup M. (2018) SWOT Analysis of Lviv Tourist Destination and Key Indicators of its Sustainability. Studia Periegetica. № 4 (24). Pp. 37-58.
14. Ukrayins'ka Radyans'ka Entsyklopediya (1983) [Ukrainian Soviet Encyclopedia] T. 9. K. : URE, 560 p. [in Ukrainian]
15. Slovyk ukrayins'koyi movy (1977) [Dictionary of the Ukrainian language] T. 8. K.: Naukova dumka, 928 p. [in Ukrainian]
16. Slovyk ukrayins'koyi movy (1978) [Dictionary of the Ukrainian language] T. 9. K.: Naukova dumka, 916 p. [in Ukrainian]
17. Hlobal'nyy etychnyy kodeks turyzmu. Pravove rehulyuvannya turystychnoyi diyal'nosti v Ukrayini : zb. normatyvno-pravovykh aktiv (2002) [Global Code of Ethics for Tourism. Legal regulation of tourist activity in Ukraine: coll. Regulations] under the general ed. prof. V. K. Fedorchenko. Kyiv: Yurinkom Inter. 640 p. [in Ukrainian]
18. Stratehiya staloho rozvytku Ukrayiny do 2030 roku. Proekt-2017 (2017) [Strategy of sustainable development of Ukraine until 2030. Project-2017] ed. L.G. Rudenka. Kyiv, 112 p. [in Ukrainian]
19. Novi poslablennya karantynu: yak MOZ proponuye pratsyuvaty hotelyam, fitness-klubam i transportu. Liha 360 (2020) [New quarantine easing: how the Ministry of Health offers to work in hotels, fitness clubs and transport. League 360] Retrieved from: https://biz.ligazakon.net/ua/news/195407_nov-poslablennya-karantynu-yak-moz-proponupratsyuvati-gotelyam-ftnes-klubam-transportu [in Ukrainian]
20. Pandemiya COVID-19 ta yiyi naslidky u sferi turyzmu. Onovlennya do dokumentu «Dorozhnya karta konkurentospromozhnoho rozvytku sfery turyzmu v Ukrayini» (2020) [The COVID-19 pandemic and its implications for tourism. Update to the

- document "Roadmap for competitive development of tourism in Ukraine") Hotel and Destination Consulting. Retrieved from: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf> [in Ukrainian]
21. Vidkryttya roku u hotel'niy sferi (2020) [Opening of the year in the hotel industry] Retrieved from: https://ukraineawards.com/?fbclid=IwAR1f4zcFqIdTV7zUnc0ATMV38sAALy_A7VQ-3-ZbgN37GKNfoZ2W_UgTz8I [in Ukrainian]
 22. Informatsiya shchodo finansovo-ekonomichnykh pokaznykiv sfery turizmu ta kurortiv (2017-2019 roky) (za danymy Derzhavnoyi fiskal'noyi sluzhby Ukrayiny) (2020) [Information on financial and economic indicators of tourism and resorts (2017-2019) (according to the State Fiscal Service of Ukraine)] Retrieved from: www.me.gov.ua [in Ukrainian]

PECULIARITIES OF EVALUATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN HOTEL INDUSTRY DURING THE CORONAVIRUS PANDEMIC

Oresta Bordun, Vira Shevchuk

*Ivan Franko National University of Lviv, 79000 Lviv, st. Doroshenka, 41,
e-mail: oresta.bordun@lnu.edu.ua; vira.shevchuk@lnu.edu.ua*

Abstract. The aim of the article is to study the features of indicators of sustainable development of the Ukrainian hotel industry during the coronavirus pandemic and at the stage of resumption of activities. The methodological basis of the article are theories and concepts of territorial organization of tourism, formed in domestic and Western social science. The work is performed in accordance with the general methodology of economic research, in compliance with the principles of systemic and communication approaches, territorial and rational use of nature and regional integrity. Methods of sociological research are used to accumulate empirical material. GIS-methods of information processing in the form of cartographic representation of information are used to process the results of statistical data. Analysis of the sustainability of the hotel industry has shown that the hotel industry is in the development stage and has the potential to increase economic profitability even during a coronavirus pandemic. In the period of the end of 2019-2020, hybrid hotels or combo hotels and concept hostels were opened in Ukraine as integration forms of enterprises in the hospitality industry. During the restriction on travel abroad, the domestic hotel industry can and should refocus on domestic tourists, because even before the pandemic, there were fewer foreign tourists in Ukraine than Ukrainian tourists. New hotels that will open in the future and refurbished hotels must meet the indicators of balanced development of tourism and the hotel industry. Social benefits for local residents, in addition to salaries and wages earned from participating in the hotel service process, include the opportunity to lead a cultural life rich in events through the implementation of the Tourism Development Strategy by the destination city authorities. The multifaceted development of tourism, of which the hotel industry is a part, increases other socially important spheres, such as the city's transport system. Recently, the comfort of public transport for both locals and guests of the city has been improving in developed tourist destinations. Improvement of the natural environment has also become possible due to revenues from the tourist tax. A significant part of the budget is aimed at cleaning and improvement of the streets and parks of the destination. Indicators of future sustainable development of the hotel industry of Ukraine will be environmental indicators of reusable water use and waste processing, energy efficiency of the hotel sector.

Thus, the use of the indicators of sustainable development proposed in the article made it possible to weigh the advantages and disadvantages of development, as well as to identify problems that need to be addressed to prevent the transformation of destination development into degradation.

Keywords: sustainable development, hotel industry, tourism tax, coronavirus pandemic, tourism.

Стаття надійшла до редколегії 25.09.2020

Прийнята до друку 29.12.2020